

ГОММОЗ

Катуу данектүү мөмө бактарында чайыр/дабыркай агуу менен коштолгон илдет

Чайдын алынышы (гоммоз) – катуу данектүү мөмө бактарынын жугуштуу эмес оорусу. Чайыр – штабдардын, сөңгөктөрдүн, скелет бутактарынын, жада калса мөмө-жемиштердин кабыгындагы жаракалардан жана жаралардан бөлүнүп чыга турган коюу сары түстөгү жабышчаак зат.

Чайырдын пайда болуу себептери:

- Чайырлар кычкылдуу жана нымдуу жерлерде, ошондой эле жогорку нымдуулуктун шарттарында жер семирткичтердин чоң дозасын колдонуудан кийин көрүнөт. Гоммоз өтө көп сугарганда, суу туруп калганда башталышы мүмкүн. Бул учурда, тамырлар өтө көп нымдуулукту сиңирип алып, дарак сактаган бардык азыктар анда эрүү менен жок болуп, чайырдын пайда болуу процессин баштайт. Айрыкча нымдуу болгон жаз жана күзүндө ошондой эле кыштын кар ээрип жаткан учурларда чайырлар/дабыркайлар көп санда пайда болот.
- Жетишсиз сугаруу микроэлементтердин, атап айтканда, калий жана фосфордун жетишсиздиги менен коштолот. Бул азыктануу балансынын бузулушуна алып келет.
- Калийдин, азоттун жана бир аз магнийдин ашыкча болушу. Азоттун ашыкча дозасы жыгачтын жетилишине гана тоскоол болбостон, кальцийди сүрүп чыгарат, фосфорду жеткиликсиз кылып, калийдин ашыкча болушуна алып келет. Натыйжада туздун алмашуусу бузулат. Мындан тышкары, азот жыгачтын жетилишине зыян алып келип жашыл бутактарынын өсүшүн тездетет. Ошондуктан, июлдун ортосунан баштап бардык азоттук жер семирткичтерди колдонууга тыюу салынат.
- Ошондой эле кальцийдин жетишсиздиги менен жалбырактардын жана жыгачтын клетка дубалдары борпоң болуп калат, бул гоммозду стимулдаштырат.
- Таттуу алча, өрүк, кара өрүк жана алча бактарында көп жана чоң кыюулар менен өз убагында эмес жүргүзүлгөн бутоолордон гоммоз пайда болот. Чайырдын чыгышына начар же такыр сыйпаланбаган кесүүлөр да себеп болот.
- Катуу кыштан кийин сөңгөгүндө жаракалар, аяз тешиктери, күнгө күйүү көп кездешет. Ошондой эле жайдын салкын кургак шамалынан бутактардын кургашы, салкын жана шамалдуу аянттардагы бакчаларда дабыркай агуу көп болот.
- Штаб же негизги стволдогу механикалык жаракаттар (кабыгын мал ачып салуу, техникалык).
- Чополу суу өткөрүмдүүлүгү начар топуракка жана тынымсыз шамал болгон жерлерге отургузуу.
- Сөңгөк жана саптардын күнгө күйүшү.
- Бактериалдык жана козу карындык инфекциялардын жугушу.

Күрөшүү иш чаралары:

Гоммозду дарылоо жана күрөшүү чаралары пайда болушунун себебинен көз каранды.

- Эгер калий ашыкча болсо, анда анын каршылашы болгон - кальцийди берүү керек.
- Эгерде бул козу карындык инфекция болсо, анда жабыркаган бутактарды кесип, 1% жез сульфаты же жез камтыган башка эритмелер менен дарылоо сунушталат.
- Чайырга каршы жез сульфаты менен дарылоо: : кышында 3% эритме, жазында 1%, бүчүрлөрдүн көөп башташы менен чачуу сунушталат. Мындай жазгы дарылоо бүчүрлөрдүн суукка чыдамдуулугун жогорулатып, гүлдөөсүн кечиктирип бүчүрлөрдү жазгы үшүктөн сактайт.
- Бордо суюктугу же башка жез камтыган препараттар менен профилактикалык чачуу жалбырак түшкөндөн кийин күзүндө жана жазында бүчүрлөр шишип кеткенге чейин натыйжалуу болот.
- Чайырдан дарылоодо ооруган жерлерди 4-5 мм, соо кыртыштарга чейин тазалоо керек, жез сульфатынын же темир сульфатынын 3-10 % эритмеси менен дезинфекциялоо керек. Эгерде чайыр чон жерди каптаса, анда бүт бутакты дени сак жыгачка чейин кескен жакшы.
- Азоттук жер семирткичтерин ашыкча колдонбоо.
- отургузууда катуу данектүү өсүмдүктөрдүн астына жеңил, аба алышын камсыздаган борпон топуракты салуу керек.
- Зыянкечтерге жана илдеттерге каршы иш чараларды жүргүзүү.
- Өлгөн жана катуу жабыркаган өсүмдүктөрдү кесип, өрттөш керек.
- Үшүккө, күнгө күйүүгө, жогорку нымдуулукка жана катуу данектүү өсүмдүктөрүнүн негизги илдеттерине чыдамдуу, райондоштурулган сортторду тандоо маанилүү.
- Күндүн күйүүсү кышында жана эрте жазда өсүмдүктөргө коркунуч туудурат. Мындай ыңгайсыздыктын алдын алуу үчүн бутактарынын сөңгөгүн жана түптөрүн жылына үч жолу - күзүндө, кыштын ортосунда жана жайында актап туруу сунушталат.
- Катуу данектүү өсүмдүктөрүн кошумча азыктандыруу максатында кальций хлоридинин эритмесин берүүгө болот. 10 литр суу үчүн 10 мл дарыны алып. Бир даракка 100 литр ушундай эритме керектелет.
- Кесилгендерди дароо жабууга шашпастан, алар бир аз кургаганда - бир же эки күндөн кийин жабуу сунушталат. Кесилген жер нымдуу болсо, бакчанын майы бош жатып калат жана көпкө кургабайт. Ал эми анын ал жерде патогендик флораны өнүктүрүү үчүн идеалдуу шарттар түзүлөт. Сыйпоо катары чопо, антибактериалдык каражаттарды колдонсоңуз болот. 3% жез сульфаты камтыган вар жакшы натыйжалар берет.

